

LÁSZLÓ FERENC

*Zenén
innen
Zenén
túl*

KRITERION

László Ferenc

ZENÉN INNEN,
ZENÉN TÚL

PUBLICISZTIKAI ÍRÁSOK

KRITERION KÖNYVKIADÓ
BUKAREST 1987

tárása terén várunk sokat; egy XVI. század eleji vigiliálé közlésével fog rajtolni. További új munkatársakat is keresünk.

— Ön nemcsak igazgató, kutató is. Most min dolgozik?

T. M.: Ez itt a tíz putnai kézirat 458 dallamának katalógusa. Ma még csak így, támlapokon van meg. Az év végéig nyomdában kell lennie.

— Legutóbbi munkája egy Enescu-kötet: a *Második vonósnyegyes* és egy mindeddig ismeretlen vonósnyegyes-töredék hasonmás kiadása. Mit tett még a Titus Moisescu vezette vállalat Enescu zenéjének és emlékének továbbéltetéséért?

— Az 1981-es centenáriumra tanulmánykötetet jelentettünk meg, azután pedig a nemzetközi Enescu-szimpozion teljes anyagát. Kiadtuk Bernard Gavoty híres beszélgetéseit Enescuval. Zeneműveit Enescu sajnos francia kiadóknak adta el. Visszavásárlásukra nincs módunk. Enescu-kultúránk szempontjából legjelentősebb kötetünk Clemansa Liliana Firca műjegyzéke, amely az 1900-ig szerzett művek adatait tartalmazza. Várjuk, hogy kartársnőnk folytassa ezt a fontos munkát. Várható, hogy új lendületet ad az Enescu-kutatásnak. Amellett kiadói programomnak azt a tételét is igazolja, hogy a jegyzékek megjelentetésének — akár népzenei, akár más alkotások adatait összegezik — megkülönböztetett súlyt kell biztosítanunk, mert hasznuk kivételes.

Zenetudományunk klasszikusai közül egy kötetnyi Cantemir után öt-öt kötetnyi Breazult és Brăiloiut jelentettünk meg és négy kötetnyi Burada-írást. Folytatjuk ezeket a sorozatainkat is.

1985

AZ EGYETLEN

Nem tudom, ki találhatta ki azt a — már-már szólásmondásként, közhelyként élősködő — szamárságot, hogy „senki sem nélkülözhetetlen”. Eszményeink rendszerében ennek épp az ellenkezője igaz: az, hogy senki sem nélkülözhető! Ha az élet úgy hozza, hogy valakiről kiderül, nélküle is jól megvagyunk, sőt esetleg jobban is, mint vele, azt kivételes bajnak, természetellenességnek kell tartanunk.

Társadalmunk zömét nélkülözhetetlen emberek teszik. Egyikük sem olyan, mint a másik, egyik sem helyettesíti a másikat maradéktalanul. E zömből emelkednek ki azok, akiket személyi képes-

ségeik és érdemeik adott helyzetben a „legnélkülözhetetlenebbek“ osztályába emelnek, akik nélkül nemcsak szegényebb volna az életünk, hanem egyenesen elképzelhetetlen.

Ami e nagy igazságoknak a zenei életben való érvényesülését illeti, bizvást elmondhatom: társadalmunk nem szűkölködik nélkülözhetetlen hegedűsökben és zongoratanárokbán, zenekritikusokban és beatgitárosokban. Ez így a zenei élet viszonylatában is elmondható, amely azonban az országoshoz képest fájdalmasan szegény például zenetörténészekben. E roppant fontos tudományágban Benkő András voltaképpen egyetlenünk, „legnélkülözhetetlenebbünk“. Mestere, Lakatos István mellett fölfejlődve és az iránta való tanítványi — illetve, egy idő óta kartársi — hűségben mindmáig megmaradva évtizedek óta ő a legtermékenyebb zenetörténészünk, amióta pedig a kilencvenhez közelítő, megromlott látású mester kilépett a dolgozó emberek sorából, immár egymaga kell hogy helytálljon mindazért, ami a hazai magyarság zenetörténetével kapcsolatos igény: ő kutatja sokszázados zenetörténeti forrásainkat, ő adja közre múltbeli nagyjaink zenei hagyatékát, ő tartja számon, hogy kiről mikor mit írt a zenei sajtó, hogy melyik kórus mikor és hol mit énekelt meg, hogy ki írta ezt vagy azt a zenei tankönyvet. Ha tünnek is föl mellette zenetörténészkedő másvalakik, akik egy-egy idevágó kérdésben elmélyülve olykor érdemlegeset, értékeset is teljesítenek, ez az ő gondjain aligha könnyít. Benkő András ugyanis a föladatok teljességére vállalkozó zenetörténész, aki zenei múltunk egyetemével foglalkozik s már a jelen eseményeit is zenetörténeti szemmel mérlegeli és jegyzi föl a jövő számára. Dolgozataival a román zenetörténetírásban is jelen van, és az egyetemes zenetudományban is, például a zenei nyelv bizonyos elemeinek kutatójaként.

Ő az első magyar, aki Romániában zenetudományi doktorátust szerzett. *Bartók Béla romániai hangversenyei* című könyvével lekörözte például a magyarországi Bartók-kutatást is, mert „Bartók Béla magyarországi hangversenyei“ címmel nem született még teljesség igényű monográfia. Neki köszönhetjük nagyobb részt, amit például Apáczai Csere vagy a két Bolyai zenetudományosságáról tudunk, Lassustól Bartókig számos nagy zeneszerző hazai kapcsolatainak megannyi adalékát, számos forrás szakszerű föltárását, nem utolsósorban azt is, hogy tudományos és tanári munkássága mellett tudományszervező munkára is vállalkozik: az emlékezetes Seprődi-kötet, az 1980-as *Zenetudományi írások* és azóta összeállított, a megjelenés útját járó kötetek szerkesztőjeként.

Hatvanadik születésnapján ezután irandó könyveit, tanulmányait, közleményeit is meg kell neki köszönnünk, ez előlegező gesztussal sürgető türelmetlenségünket kifejezendő, mert jól tudjuk, hogy a forrásanyag, amit összegyűjtött és ami számtalan irattartójában, dobozaiban földolgozásra vár, alighanem több életre is elegendő. Ezért nem állom meg, hogy eddig szerzett múlhatatlan érdemeinek fölemlegetése után ne tegyem szóvá az ezután szerzendőket is. Nemcsak az egykori tanítvány reverenciájával, hanem afféle zenei közügyéerként is kívánom neki, tiszta szívből és sokunk közérdekére gondolva: *ad multos annos*, kedves és oly igen nélkülözhetetlen Benkő Andrásunk! Jó egészségben, sokak irigyelte munkaképességed birtokában teljenek életed ezutáni évtizedei is!

A Hét, 1983/22.

EZENTÚL ELVÁROM

Minden egészségügyi statisztika elmaradhatatlan adatai: hány főre esik egy orvos? Hányra egy kórházi ágy?

Azonos módszerrel közelítve ahhoz, ami nekem fáj: Romániában egy egész és háromnegyed millió magyar főre egyetlen zenetörténész esik: Benkő András.

Tanítványai közül senki sem választotta a zenetörténelmi pályát. Igaz, sokan zenetörténészkednek közülük — e sokak között én is ott vagyok —, de az más. Olyan igényű zenetörténész, amilyen ő a maga nemzedékében, akire úgy mondhatjuk rá, hogy zenetörténész, ahogy Almási Istvánról mondjuk, hogy népzene kutató, Hary Béláról, hogy operakarmester, Boros Zoltánról, hogy zenei szerkesztő vagy Ágoston Andrásról, hogy hegedűművész, olyan zenetörténész nem került ki a keze alól.

Pedig a tennivalók hatalmasak. Ahol csak megérintjük zenei múltunk dokumentumait, izgalmasnál izgalmasabb kutatói föladatakra bukkanunk. (S azt is tudjuk, persze, hogy nemcsak az izgalmas témák megírása kötelességünk, hanem az olyan tények tudományos föltárása is, amelyek a kimagasló mozzanatok háttérét teszik.) A jelenkor zenetörténelmi számbavétele szintén több mint egy emberre váró föladat. Szerencsénk, hogy nemzetiségünk — mint mondtam — nem szegény zenetörténészkedő muzsikusokban. De olyan ügyet, mint egy tudomány, csak balgák bíznak szerencsésükre. Fiatal zenetörténész kerestetik. Nem csak egy, de bár egy. Ezt